

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Postawienie ludzi na pierwszym miejscu, zapewnienie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, uwolnienie potencjału regionów najbardziej oddalonych UE

(2023/C 157/04)

Sprawozdawca:	Pedro DE FARIA E CASTRO (PT/EPL), podsekretarz regionalny w rządzie regionalnym Azorów
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Postawienie ludzi na pierwszym miejscu, zapewnienie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, uwolnienie potencjału regionów najbardziej oddalonych UE” COM(2022) 198 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

1. Zwraca uwagę na ograniczenia strukturalne, z którymi stale borykają się regiony najbardziej oddalone i które zostały uznane w art. 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Ograniczenia te stały się jeszcze dotkliwsze w związku z pandemią COVID-19.
2. Uznaje, że strategia UE na rzecz regionów najbardziej oddalonych dowiodła swojej wartości w usprawnianiu środków mających na celu ochronę specyfiki tych regionów w ramach UE. Sytuacja spowodowana pandemią COVID-19, a także pilna potrzeba sprostania obecnym i przyszłym wyzwaniom gospodarczym, społecznym, kulturalnym i środowiskowym uwypukliły jednak potrzebę pilnego przeglądu strategii z 2017 r. „Silniejsze i odnowione partnerstwo strategiczne z regionami najbardziej oddalonymi UE”.
3. Z zadowoleniem przyjmuje to, że Komisja Europejska stosuje się do zalecenia KR-u dotyczącego dostosowania strategii UE na rzecz regionów najbardziej oddalonych, tak by uwzględnić poważne skutki pandemii, zgodnie z propozycją zawartą w opinii KR-u „Sprawozdanie Komisji Europejskiej dotyczące wdrażania odnowionego partnerstwa strategicznego z regionami najbardziej oddalonymi UE” (sprawozdawca: Ángel Víctor Torres Pérez) ⁽¹⁾, a także zgodnie z propozycją zawartą w sprawozdaniu Parlamentu Europejskiego „W kierunku silniejszego partnerstwa z regionami najbardziej oddalonymi UE” ⁽²⁾.
4. Przypomina o różnych działaniach podejmowanych przez regiony najbardziej oddalone w celu ożywienia strategii Komisji Europejskiej, a także zwraca uwagę na deklarację polityczną przewodniczących regionów najbardziej oddalonych przyjętą na okresowym posiedzeniu Konferencji Przewodniczących Regionów Najbardziej Oddalonych 3 maja 2021 r. na Azorach.
5. Podkreśla wzmocnienie partnerstwa między Komisją, państwami członkowskimi i Konferencją Przewodniczących regionów najbardziej oddalonych w procesie opracowywania tej strategii, co umożliwiło owocny i stały dialog za pośrednictwem specjalnych platform i grup roboczych.
6. Z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji Europejskiej „Postawienie ludzi na pierwszym miejscu, zapewnienie trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, uwolnienie potencjału regionów najbardziej oddalonych UE”, który jest odzwierciedleniem poglądów wyrażonych przez uczestników Konferencji Przewodniczących Regionów Najbardziej Oddalonych – zarówno w deklaracji końcowej z 18 listopada 2021 r. (Ponta Delgada, Azory), jak i w uwagach z 19 stycznia 2022 r. przedstawionych wspólnie przez Francję, Hiszpanię i Portugalię.
7. Z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do wzmocnienia dialogu i zapewnienia dostosowanego do potrzeb wsparcia dla tych regionów, tak aby mogły one w pełni korzystać z polityki UE i rozwijać swój potencjał, a tym samym przyczynić się do wzmocnienia obecności UE na obszarach oddziaływania tych regionów.

⁽¹⁾ Dz.U. C 37 z 2.2.2021, s. 57.

⁽²⁾ Sprawozdanie „W kierunku silniejszego partnerstwa z regionami najbardziej oddalonymi UE”.

8. Uznaje znaczenie nowego komunikatu i podkreśla potrzebę skoordynowanych działań władz na szczeblu ponadnarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym oraz szybkiego wdrożenia zaproponowanych środków. Z uwagi na liczne kryzysy zwraca uwagę na pilną potrzebę natychmiastowej i skutecznej reakcji w celu zapewnienia zrównoważonej odbudowy gospodarczej i społecznej w tych regionach.

9. Ubolewa, że w nowym komunikacie Komisji nie uwzględniono w wystarczającym stopniu niektórych strategii politycznych mających zasadnicze znaczenie dla rozwoju regionów najbardziej oddalonych.

10. Zaznacza, że podatność tych regionów na zagrożenia wspomniana w art. 349 TFUE pogłębiła się jeszcze w wyniku licznych klęsk żywiołowych, które stają się coraz częstsze w wyniku globalnego ocieplenia i których rosnąca skala i intensywność w regionach najbardziej oddalonych budzi poważne zaniepokojenie.

11. Odnotowuje, że wojna w Ukrainie wywiera dodatkową presję na te wrażliwe regiony i hamuje odbudowę po pandemii. Siła nabywcza gospodarstw domowych jest obecnie poważnie zagrożona, a różne sektory działalności ponoszą znaczne dodatkowe koszty oprócz dodatkowych kosztów strukturalnych związanych z ograniczeniami strukturalnymi w tych regionach.

12. Z zadowoleniem przyjmuje konkluzje Rady Unii Europejskiej z dnia 21 czerwca 2022 r. w sprawie komunikatu Komisji z dnia 3 maja i podkreśla ich znaczenie dla wdrożenia tej nowej strategii na rzecz regionów najbardziej oddalonych.

13. Wzywa zainteresowane państwa członkowskie, by wspierały swoje regiony najbardziej oddalone w budowaniu zdolności administracyjnych i pobudzały ich rozwój umiejętności, tak by mogły one w pełni korzystać z programów UE.

14. Z zadowoleniem przyjmuje to, że w komunikacie Komisji Europejskiej stwierdza się, iż regiony najbardziej oddalone nie przypominają pod względem faktycznym ani prawnym innych regionów europejskich o szczególnych cechach geograficznych, takich jak wyspy, obszary górskie czy regiony o niskiej gęstości zaludnienia.

Zaspokojenie potrzeb obywateli

15. Cieszy się, że Komisja kładzie nacisk na potrzeby mieszkańców regionów najbardziej oddalonych, a także na ożywienie gospodarcze i zrównoważony wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, odpowiadające tym potrzebom.

16. Zwraca uwagę na pilną potrzebę zajęcia się poważnymi nierównościami społecznymi i gospodarczymi w tych regionach w porównaniu z Europą kontynentalną i wzywa Komisję do wspierania tych obszarów w procesie zwiększania konwergencji z resztą UE.

17. Wyraża zadowolenie, że Komisja kładzie nacisk na znaczenie wspierania specyfiki regionów najbardziej oddalonych we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji celów szczytu społecznego w Porto na 2030 r. w zakresie zatrudnienia, umiejętności i ograniczania ubóstwa.

Zwrócenie uwagi na wyzwania migracyjne

18. Wzywa instytucje europejskie do udzielenia zdecydowanego wsparcia w obliczu kryzysu migracyjnego, zwłaszcza w regionach leżących przy granicach zewnętrznych Unii, które to regiony odpowiadają za przyjmowanie małoletnich bez opieki przybywających na ich terytorium oraz zapewnienie im dostępu do podstawowych usług, a także za pomaganie im w dorosłym życiu.

19. Przypomina o znaczeniu odpowiedniego finansowania w ramach Funduszu Azyłu, Migracji i Integracji (AMIF) oraz Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW), a także o zagwarantowaniu ich regionalizacji w celu ułatwienia dostępu do funduszy, zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych, które często dotyczą niektóre regiony najbardziej oddalone, takie jak Wyspy Kanaryjskie, Gujana czy Majotta, a także z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji w tym zakresie zawarte w nowej strategii.

20. Oczekuje dalszych postępów w pracach nad paktem o migracji i azylu w świetle wniosków wyciągniętych z rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Zaleca tu zbadanie możliwości uruchomienia dyrektywy Rady 2001/55/WE⁽³⁾ w odniesieniu do migrantów z innych obszarów objętych konfliktem o silnym wpływie na UE, jak również zbadanie możliwości uruchomienia nowych środków przewidzianych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady CARE⁽⁴⁾, aby osiągnąć prawdziwą solidarność i sprawiedliwy podział obciążeń związanych z migracją między wszystkie państwa członkowskie.

Transformacja ekologiczna

21. Z zadowoleniem przyjmuje uznanie przez Komisję, że regiony najbardziej oddalone potrzebują specyficznych środków w celu przystosowania się do zmiany klimatu, ponieważ są szczególnie narażone na jej skutki, w tym na ekstremalne zjawiska pogodowe.

22. Podkreśla zobowiązanie Komisji do dalszego należytego uwzględniania regionów najbardziej oddalonych przy wdrażaniu Funduszu Solidarności Unii Europejskiej, a także zobowiązanie Komisji do wspierania działań w zakresie zapobiegania ryzyku i w zakresie odporności na klęski żywiołowe oraz do promowania wymiany wiedzy między regionami najbardziej oddalonymi a ich sąsiadami.

23. Wzywa do uwzględnienia oddziaływania pakietu legislacyjnego „Gotowi na 55”, który będzie miał istotny wpływ na konkurencyjność i łączność regionów najbardziej oddalonych, dzięki systematycznemu i wyczerpującemu stosowaniu art. 349 TFUE po przygotowaniu ocen skutków. To na ich podstawie należy opracowywać rozwiązania przystosowane do regionów najbardziej oddalonych, dostosowując w razie potrzeby przepisy w celu zapewnienia sprawiedliwego traktowania społeczności, które już teraz muszą radzić sobie z dodatkowymi kosztami wynikającymi z oddalenia. Należy także zapewnić gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom w tych szczególnie narażonych regionach dostęp do Społecznego Funduszu Klimatycznego, funduszu modernizacyjnego oraz do finansowania projektów na małą skalę w ramach funduszu innowacyjnego.

24. Ostrzega w związku z tym przed większą podatnością tych regionów na zagrożenia ze względu na ich oddalenie i odizolowanie od kontynentu europejskiego, a w związku z tym przed konsekwencjami, jakie będzie dla nich miała realizacja nowych celów w zakresie emisji i opodatkowania paliw wynikających z pakietu „Gotowi na 55”.

25. Zwraca uwagę na to, że regiony najbardziej oddalone mają odizolowane systemy energetyczne, które nie mogą być połączone z kontynentem, i wzywa instytucje europejskie do wspierania autonomii energetycznej tych obszarów za pomocą strategii wsparcia i promowania umożliwiających odpowiednie przejście od obecnej zależności od paliw kopalnych w kierunku zrównoważonych systemów po przystępnych cenach.

Zmniejszenie luki w dostępności

26. Przypomina o całkowitej zależności regionów najbardziej oddalonych od niezawodnego i przystępnego cenowo transportu lotniczego i morskiego, jeśli chodzi o mobilność ludzi i dostawy podstawowych towarów, mając na uwadze brak alternatywnych rozwiązań w zakresie transportu lądowego. Pociąga to za sobą duże obciążenie finansowe dla mieszkańców oraz negatywnie wpływa na lokalną gospodarkę i interes publiczny.

27. Uważa, że nie jest możliwe promowanie równości i włączenia społecznego ani rozwoju regionów najbardziej oddalonych bez opracowania strategii na rzecz ograniczenia wpływu oddalenia i izolacji tych regionów. Strategia taka musi obejmować dodatkowe środki rekompensujące problemy z dostępnością i ograniczające przepaść cyfrową w celu rozwoju regionów najbardziej oddalonych oraz rozbudowania ich gospodarki i uwypuklenia trwałych problemów strukturalnych na tych obszarach. Przypomina o znaczeniu, jakie ma uwzględnienie w ramach nadzwyczajnego instrumentu jednolitego rynku regionów najbardziej oddalonych w celu zabezpieczenia łańcuchów dostaw w czasach kryzysu.

28. Zgodnie z zaleceniem Parlamentu Europejskiego zawartym w sprawozdaniu „W kierunku silniejszego partnerstwa z regionami najbardziej oddalonymi UE” wzywa Komisję do oceny potrzeby zapewnienia wsparcia w dziedzinie transportu jako dodatkowego narzędzia służącego rekompensowaniu niedogodności i strat wynikających z kosztów transportu pasażerskiego i towarowego.

29. Wzywa do wspierania projektów mających na celu poprawę łączności w regionach najbardziej oddalonych. W związku z tym zwraca uwagę na kwestię wsparcia dla rozbudowy kabli podmorskich, która pozostaje kluczowym wyzwaniem dla bezpieczeństwa przepływu danych, ale również dla jakości usług i przystępności cenowej. Na przykład Reunion i Autonomiczny Region Azorów wkrótce staną w obliczu problemu przestarzałych kabli podmorskich do łączności elektronicznej. Należy również rozważyć technologię satelitarną na niektórych terytoriach, takich jak Gujana Francuska, ponieważ nie jest możliwe zainstalowanie światłowodów na wszystkich zamieszkałych obszarach.

⁽³⁾ Dyrektywa Rady 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między państwami członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami (Dz.U. L 212 z 7.8.2001, s. 12).

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/562 z dnia 6 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 i (UE) nr 223/2014 w odniesieniu do działań polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) (Dz.U. L 109 z 8.4.2022, s. 1).

Rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich

30. Podkreśla znaczenie sektora rolnego dla gospodarki, środowiska, planowania przestrzennego i zatrudnienia w regionach najbardziej oddalonych, co zostało uznane przez UE poprzez wprowadzenie specjalnego traktowania w ramach Programu szczególnych opcji na rzecz regionów oddalonych i wyspiarskich (POSEI) oraz poprzez przewidzenie szczególnych odstępstw w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR). Wzywa do utrzymania tych przepisów.

31. Z zadowoleniem przyjmuje to, że instrumenty pomocy państwa na rzecz rolnictwa, leśnictwa i obszarów wiejskich umożliwiają wyższe stawki maksymalnej intensywności w przypadku inwestycji w regionach najbardziej oddalonych i pomocy operacyjnej. Cieszy się, że Komisja zaproponowała utrzymanie specjalnych warunków dla tych regionów w ramach trwającego przeglądu tych instrumentów.

32. Podkreśla jednak znaczenie specjalnych przepisów dotyczących pomocy de minimis dla regionów najbardziej oddalonych z uwagi na dodatkowe koszty ponoszone przez wszystkie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w sektorze produkcji podstawowej produktów rolnych w regionach najbardziej oddalonych.

33. W odniesieniu do Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) uważa, że wybór scentralizowanego zarządzania planami strategicznymi jest sprzeczny z pożądanymi celami w zakresie uproszczenia, wydajności, i wyraża nadzieję, że negatywny wpływ tej opcji zostanie zminimalizowany poprzez odpowiednią elastyczność i decentralizację procedur przy wdrażaniu planów strategicznych w regionach najbardziej oddalonych.

34. Wzywa do kontynuowania ścisłej współpracy międzyinstytucjonalnej, tak aby budżet POSEI, będący podstawowym instrumentem wspierania zrównoważonego charakteru produkcji lokalnej i dostosowania WPR do specyfiki regionów najbardziej oddalonych, mógł zostać wzmocniony w odpowiedzi na dowody chronicznego niedofinansowania budżetu i w obliczu rzeczywistych potrzeb regionów najbardziej oddalonych, tak aby program mógł nadążać za rozwojem sektorów rolnictwa w tych regionach i nadal osiągać swoje cele.

Niebieska gospodarka i rybołówstwo

35. Podkreśla, że regiony najbardziej oddalone wzmocniają morski wymiar Unii Europejskiej, oferując jej największą na świecie przestrzeń morską oraz ponad 25 mln km² obszarów wyłącznej strefy ekonomicznej (w.s.e.) i duże możliwości gospodarcze.

36. Wyraża zadowolenie ze znaczenia przypisywanego regionom najbardziej oddalonym w kontekście tradycyjnego sektora rybołówstwa i strategii niebieskiej gospodarki na nadchodzące lata. Aprobuje także zobowiązanie Komisji do dokonania przeglądu wymogów dotyczących procedur przekazywania danych i przepisów umożliwiających przyznanie pomocy państwa na odnowienie floty rybackiej w tych regionach, przy jednoczesnym uwzględnieniu ich specyfiki, zapewnieniu wsparcia dla rybaków i zagwarantowaniu zrównoważonego rybołówstwa.

Pomoc państwa

37. Z zadowoleniem przyjmuje wyrażone w komunikacie zobowiązanie Komisji do uwzględnienia specyfiki regionów najbardziej oddalonych przy przeglądzie rozporządzeń i wytycznych dotyczących pomocy państwa we wszystkich sektorach na podstawie przepisów odnoszących się do tych regionów w prawodawstwie UE dotyczącym pomocy państwa. Wzywa do większej elastyczności w systemach pomocy państwa.

38. Zaznacza, że należy zwrócić szczególną uwagę na przepisy dotyczące pomocy państwa, które wzmocniają i wspierają łączność w regionach najbardziej oddalonych, w szczególności w odniesieniu do przeglądu wytycznych w sprawie pomocy państwa na rzecz portów lotniczych i linii lotniczych oraz pomocy na rzecz transportu morskiego, a także na trwający przegląd rozporządzeń w sprawie pomocy państwa w zakresie ochrony środowiska, w których należy uwzględnić kategorię pomocy inwestycyjnej, aby umożliwić przedsiębiorstwom w regionach najbardziej oddalonych przestrzeganie norm środowiskowych określonych przez UE.

39. Wzywa do utworzenia forum refleksji między regionami najbardziej oddalonymi a Dyрекcją Generalną ds. Konkurencji na temat pojęcia pomocy o „wpływie wyłącznie lokalnym”, mając na uwadze, że ponad 90 % przedsiębiorstw zlokalizowanych w regionach najbardziej oddalonych to mikroprzedsiębiorstwa i małe przedsiębiorstwa o niewielkich zdolnościach finansowych oraz że pomoc dla tych regionów nie może wpływać na konkurencję na rynku wewnętrznym, gdyż jest ukierunkowana wyłącznie na działalność lokalną.

40. Podkreśla ponadto znaczenie zapewnienia ciągłości wszystkich systemów podatkowych w regionach najbardziej oddalonych, ponieważ wszelkie zakłócenia mogłyby poważnie zdestabilizować gospodarki i miejsca pracy w tych regionach.

Turystyka

41. Zwraca uwagę na kluczową rolę sektora turystyki w rozwoju regionów najbardziej oddalonych – przekrojowej działalności gospodarczej, która ma istotny wpływ na wzrost gospodarczy, zatrudnienie i rozwój regionalny.
42. Przypomina o silnym wpływie kryzysu zdrowotnego związanego z COVID-19 na ten sektor; pandemia doprowadziła do bezprecedensowej recesji w turystyce.
43. Zwraca uwagę na podatność tej branży na zagrożenia; jest ona narażony na geopolityczne, zdrowotne i klimatyczne efekty zewnętrzne oraz zależna od połączeń powietrznych i morskich.
44. Podkreśla potrzebę promowania zrównoważonych i odpornych innowacyjnych inwestycji w celu wspierania zrównoważonego rozwoju tego strategicznego sektora.
45. Wzywa Komisję Europejską do dalszego rozwijania europejskiej polityki turystycznej, w tym do utworzenia Europejskiej Agencji Turystyki, do wspierania dwójakiej transformacji europejskich ośrodków turystycznych oraz do przyspieszenia odbudowy tego sektora o strategicznym znaczeniu dla regionów najbardziej oddalonych. Przyłącza się do ostrzeżenia Parlamentu Europejskiego o konieczności uwzględnienia szczególnych cech i dodatkowych ograniczeń tych regionów przy formułowaniu i ocenie europejskiej polityki turystycznej, zapewniając odpowiednie finansowanie w celu zapewnienia dostępności tych regionów oraz ich transformacji klimatycznej i cyfrowej.

Wymiar zewnętrzny

46. Przyznaje, że potrójna tożsamość (europejska, krajowa i regionalna) regionów najbardziej oddalonych oznacza z jednej strony lepsze wykorzystanie korzyści płynących z rynku wewnętrznego, a z drugiej lepszą integrację z najbliższym otoczeniem poprzez zacieśnienie stosunków z sąsiadującymi państwami trzecimi i partnerami, przy jednoczesnym uwzględnieniu obaw regionów najbardziej oddalonych w kontekście negocjacji i umów handlowych.
47. Podkreśla, że różne obszary geograficzne, na których znajdują się regiony najbardziej oddalone, mają różne cechy charakterystyczne, wyzwania i możliwości, w związku z czym konieczne jest opracowanie strategii dla każdego z tych obszarów, opartej na wcześniejszej analizie, w celu określenia głównych wspólnych wyzwań oraz pełnego wykorzystania potencjału pogłębionej współpracy.
48. Podkreśla, że ta wstępna diagnoza powinna opierać się na podwójnej refleksji: z jednej strony odnośnie do wyzwań stojących przed UE na tych obszarach, a z drugiej odnośnie do wpływu tych wyzwań na regiony najbardziej oddalone oraz możliwej reakcji UE.
49. Z zadowoleniem przyjmuje zawarte w komunikacie zobowiązanie Komisji Europejskiej do zidentyfikowania możliwości współpracy regionalnej i wyzwań stojących przed regionami najbardziej oddalonymi, określenia głównych obszarów współpracy, rozwijania możliwości i wspierania współpracy oraz promowania wymiany między regionami najbardziej oddalonymi. Wzywa zainteresowane państwa członkowskie do promowania w tych obszarach współpracy między regionami najbardziej oddalonymi a krajami i terytoriami zamorskimi, a także z państwami trzecimi. Zachęca pozostałe państwa członkowskie do wspierania współpracy i wymiany między ich regionami a regionami najbardziej oddalonymi.
50. Wzywa Komisję do uwzględnienia roli i specyfiki regionów najbardziej oddalonych przy dokonywaniu przeglądu strategii geograficznych oraz do włączenia tych regionów do mechanizmów konsultacji.

Wnioski

51. Wzywa do pilnego przyjęcia pragmatycznych i dostosowanych do potrzeb rozwiązań, przy systematycznym stosowaniu art. 349 TFUE, aby uniknąć podważania celu, jakim jest trwała odbudowa gospodarcza i społeczna.
52. Zwraca uwagę na potrzebę faktycznej intensyfikacji wsparcia dla konkurencyjności i oceny ex ante wpływu polityki UE na regiony najbardziej oddalone, przy zastosowaniu podejścia terytorialnego zapewniającego ochronę dochodów ich obywateli.
53. Wzywa Komisję Europejską do opracowania wspólnie z regionami najbardziej oddalonymi i ich państwami członkowskimi planu działania wraz z harmonogramem.

Bruksela, dnia 8 lutego 2023 r.

Vasco ALVES CORDEIRO

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów